

POZOROVANIE

Pre svoje pozorovanie som si vybrala prostredie námestia. Zo všetkých štyroch možností som ho považovala za najmenej špecifické, preto som chcela vedieť, čo ma zaujme, keďže na rozdiel od iných prostredí sa v ňom ľudia nenachádzajú kvôli konkrétnemu účelu ako v kostole či v čakárni.

Pozorovanie som sa rozhodla vykonať na Mierovom námestí v Trenčíne.

Toto námestie má pretiahnutý šošovkovitý tvar. Na dĺžku môže mať tak dvesto metrov. Na jednom konci ho ohraničuje gotická veža a brána, ktorá je pozostatkom mestského opevnenia. Je lemované nízkymi domami rôznych farieb a štýlov. Na opačnom konci je široké asi iba pätnásť metrov. Pôsobí uzavreto. Po jeho obvode vedie chodník, ktorý nasleduje rad mladých agátov. Stred námestia je vykladaný mačacími hlavami. Centrálnym prvkom je morový stĺp, obkolesený nízkym elipsovým trávnikom, ktorý olemujú lavičky s menami významných rodákov. Okrajové body ale nie sú jediným vstupom na námestie. Približne v strede je prechod z paralelnej ulice, na ktorej parkujú všetci domáci. Kedysi to bola obchodná pasáž v najkrajšej budove námestia. Teraz je to špinavý, ponurý, tmavý prechod. Kedysi luxusné stánky sú teraz krámiky s cukrovinkami, či lacným oblečením. Cítiť charakteristický zápach prepáleného oleja. Zlatá Fatima je len spomienkou na časy zašlej slávy.

Pôvodne som chcela pozorovať predavačky na konci podchodu, ktoré majú stánky oproti sebe.

Vonku je už chladno. Je pracovný deň. Asi štvrt' na tri.

Sadla som si na lavičku oproti vchodu do pasáže. Na lavičku Paľa Demitru, ktorá je asi o tretinu väčšia od ostatných. Mala som oblečenú starú bundu. A podivnú farebnú čiapku a špinavé topánky. Nie schválne, ale pravdepodobne som vyzerala ako bezdomovec, a pravdepodobne preto sa na mňa veľa ľudí pozeralo. Jasne mi dávali najavo, že nechápu, čo robím, sediac takto oblečená, v strede námestia, so zošitom na kolenách.

Pri vstupe do podchodu som si všimla nízku, staršiu pani vo veľkej páperovej bunde béžovej farby.

Fialové legíny jej obťahovali široké stehná a krátke lýtka. Bunda jej ladila s viditeľne starými teniskami. Nikto si ju nijak zvlášť nevšímal. Najskôr som si ju aj ja všimla len od chrbta.

Predpokladala som, že má okolo päťdesiat. No keď sa za chvíľu otočila, videla som, že má hlboké vrásky okolo očí a tmavé kruhy. Vyzerala staro. Predávala Nota Bene.

Začala som ju sledovať. Nevidela ma. Nazvala som ju Viola pre fialové legíny.

Viola stála pri jednom z mladých agátov na okraji chodníka, chrbtom k morovému stĺpu na najfrekventovanejšom bode námestia. Ľudia tadiaľto prechádzajú z oboch koncov a zároveň do a z podchodu. Viola stála pod zahnednutým hrdzavým nápisom Zlatá Fatima. Z podchodu vybehol malý blondavý chlapec. Nasledovala ho pohľadom. Keď sa otočila, všimla si, že za ním pomalým tempom kráča smerom k nej jeho otec. Sklonila hlavu, pozerala sa do zeme. Spojila päty.

Otec sa venoval svojmu synovi. Chlapec bol nadšený z bielo fľakatého holuba, ktorý mu dovolí priblížiť sa takmer na dotyk. Radostne oznámi otcovi, že sa ho holub nebojí. Otec sucho odvetil, že holub je chorý, ak sa nebojí.

Viole sa každý vyhýba už z diaľky. Napadlo mi, či sú dobrodejci chorí. Viola odkročila a zdvihla hlavu. Nepohla sa z miesta.

Z podchodu sa ponáhlal mladý muž. Snažil sa zaujať svojím zložitým farebným odevom. Ponáhlal sa. Zastavil sa na konci podchodu, výrazným pohybom hlavy pozrel doľava a doprava. Vykročil rovno. Nevidel ju. Sledovala ho, ako prichádzal, ale tvárila sa, že tam nie je. Pozerala sa na holuby na rímse Zlatej fatimy. Zase spojila nohy.

Všimla som si, že mužom sa pohľadom vyhýba vždy.

Len raz šiel okolo nej starý pán. Veľmi pomalým tempom, o paličke. Usmiali sa na seba. Ona od neho nič nechcela. Boli si rovní. Nebála sa naňho pozrieť. Ak okolo nej prechádzali deti či študenti, dívala sa na nich. Stála pohodlne rozkročená. Alebo prešľapovala na mieste.

Viola vytiahla z vaku svojej paperovej bundy veľmi starý typ mobilu. Vytočila číslo a s niekým sa asi minútu rozprávala. Nepočula som, čo hovorí. Na chvíľu sa celé jej telo uvoľnilo. Začala prestupovať inak, tak ako sa prestupujú ľudia, ktorí nevedia, čo so svojím telom, keď je ich hlava inde. Položila. Do oboch rúk vzala svoj časopis. Jej telo zase stuhlo.

Z pravej strany námestia prichádzala mladá žena v koženom kabáte. Zastavila asi tri metre od Violy a začala sa hrabať v kabelke. Viola čakala, spojila nohy, zhrbila sa, pomaly sa otočila jej smerom, prikrčila o malý kúsok bližšie. Mladá žena našla, čo potrebovala, a odkráčala do podchodu. Viola sa rýchlo otočila opačným smerom. Zľakla sa. Tvárila sa, akoby sa to nikdy nestalo. Akoby nikdy nečakala priazeň tejto mladej ženy. Bola v rozpakoch. Viola sa hanbila, pýtala si pomoc, ale vie, že rozhodnutie nie je na nej.

Pozorovala som ju skoro hodinu, zostala som sedieť na lavičke, ale čítala som, potom so sa zase sustredila iba na ňu. Za celý čas sa pri nej zastavil len jeden človek. Mladý muž. Pristupoval seabvedomo veľkými krokmi. Prihovoril sa jej prvý. Pravdepodobne ju poznal. Povedal jej, že by si rád kupil, ale nemá dorbné, ale vraj sa vráti. Viola aj pri ňom zopakovala skupinu pohybov. Skonila hlavu, zhrbila sa, spojila chodidlá. A iba keď sa jej prihovoril zdvihla oči, ale nepozrela mu do tváre. Iba ticho povedala "Dobre." Nevrátil sa. O piatej sa Viola pozrela na mobil. Z vrecka vybrala červené vrecúško a vložila doň svoje časopisy. Pomaly odišla.

Keby ju nesledujem a neviem, ako strávila posledné tri hodiny svojho života, nikdy by som nepovedala, že je bezdomovkyňa. Myslela by som si asi, že je to stará pani s veľmi zlým vkusom. Prekvapilo ma, aká je hanblivá. Uvedomila som si, že sa správa inak k iným typom ľudí, a že ona sama sa a nimi nechce kontaktovať, čaká na ich reakcie.

Napadlo mi, do akej miery môžem byť objektívna v tom, ako čítam správanie ľudí, ktorých nepoznám. Vždy môžem pravdepodobne len hádať, ale keďže pochádzam z rovnakej kultúry, je pravdepodobné, že neverbálnu komunikáciu čítam podobne ako oni.